

Palvelualojen
ammattiliitto
Servicefacket

VALTUUSTON KOKOUS 16.-17.5.2018

Toiminnan ja talouden suuntaviivat vuodelle 2019

Toiminnan ja talouden suuntaviivat 2019

Monimutkaisen ja epävakaan maailman tapahtumien seuraaminen, saati ymmärtäminen vaatii yhä enemmän. Pinnallisesta joukkoviestinnästä ei valitettavasti ole apua. Asioiden pidemmän ajan kehityskulun, tapahtumien taustojen sekä syiden ja seurausten avaaminen on mediassa harvinaista. Olemme tilanteessa, jossa julkisesta keskustelusta, päätöksenteosta ja jopa maailman politiikasta on tullut tempoilevaa. Ammattiyhdistysliikkeen täytyy kuitenkin ymmärtää ja pystyä ennakoimaan kehitystä, jotta se voi vaikuttaa asioihin.

Suomessa on pääministeri Juha Sipilän johtama porvarihallitus. Se toistaa yhä uudestaan, että työttömien ja palkansaajien täytyy tehdä milloin mitäänkin, että Suomi saadaan pelastettua. Hallitus ei kiitä tai ei muista mitä kaikkea tavalliset suomalaiset ovat jo tehneet.

Miltä maamme sitten halutaan pelastaa? Vastaus on, että nykyiseltä kurimukselta. Keskusta ja kokoomus ovat johtaneet maan hallituksia viimeiset 15 vuotta. Tästä huolimatta nämä puolueet eivät koe olevansa vastuussa tästä jamasta, josta he haluavat maamme pelastaa.

Ovatko he myös asiallisesti vastuussa vai olisivatko asiat huonosti ilman vuosien 2003-2018 porvaripääministereitäkin? Kysymys on vaikea, mutta kyllä pääministeripuolueet ovat asiallisestikin vastuussa. Hallitukset ovat tehneet kehnoa finanssipolitiikkaa. Yleisesti hyväksytyyn näkemyksen mukaan talouspolitiikassa pitäisi toimia ns. vastasyklisesti eli keventää verotusta niukkoina aikoina ja kiristää kun taloudessa menee hyvin. Suomessa viime hallitukset ovat toimineet toistuvasti päinvastoin.

Nykyhallitus on toistanut tämän virheen. Lisäksi hallitus on pyrkinyt ohittamaan kolmikantavalmistelun ja pääsemään käsiksi työmarkkinapolitiikkaan lainsäädännön avulla. Hallituskauden valmistelutyölle on ollut leimallista ideologinen strategisuus hallitusohjelmassa, asioiden eteenpäin vieminen liian nopealla aikataululla sekä asiantuntijoiden äänen ja vaikuttavuusarvioiden sivuuttaminen.

Ammattiyhdistysliikkeen täytyy auttaa ihmisiä ymmärtämään asioita, myös politiikkaa. Edes meidän täytyy puhua asioista ymmärrettävästi ja palauttaa kaikkien mieliin asioiden taustat ja pidemmät kehityskulut. Ehkä on tullut aika unohtaa ”puolueettomuus” ja puhua asioista suuremmin kuin tähän saakka. Näin saamme toivottavasti työttömät ja palkansaajat ymmärtämään myös poliittisten valintojen merkityksen tulevaisuuden maakunta-, eduskunta- ja EU-vaaleissa.

Vastakkainasettelun aika ei ole ohitse

Eryteisesti työelämäkysymyksissä voi havaita hallituksen johdonmukaisen palkansaajien ja työttömien aseman heikentämisen. Työaika- ja työopimuslakeihin on haluttu kevennyksiä työnantajille sekä kehittää paikallista sopimista työnantajan saneluksi. Työttömyyttä on haluttu kitkeä laajaa vastustusta saaneella aktiivimallilla. Samaan aikaan TE-toimistojen tukipalvelut on haluttu avata yksityisille palveluntarjoajille. Hallituskauden alussa näitä heikennyksiä perusteltiin laskusuhdanteisen talouden myötä Suomen kilpailukyvyllä. Nyt niillä ei tunnu olevan muuta perustetta kuin yritysten ahneus.

Vielä on epäselvää, menevätkö maakunta- ja sote-uudistukset sovitussa aikataulussa täytäntöönpanoon. Silloin tarvittavat lait astuisivat voimaan heinäkuussa 2018. Maakuntavaalit järjestettäisiin lokakuussa 2018.

Kiireisen aikataulun ja massiivisen sisällön vuoksi maakuntavaalit jäänevät epäselviksi sekä poliittisille toimijoille että äänestäjille. Suurena riskinä on äänestysprosentin jääminen alhaiseksi. Tämä ja epävarmojen liikkuvien äänestäjien lisääntyminen kasvattavat mahdollisuutta puolueiden kannatuksen yllätykselliseen vaihteluun. Tämä puolestaan saattaa heijastua myös eduskuntavaalien keskeisiin teemoihin ja eri puolueiden kannatukseen keväällä 2019.

Eduskuntavaaleissa PAM tekee määrätietoisesti vaikuttamistyötä kaikkiin eri puolueisiin ja ehdokkaisiin yhteistyössä muiden sidosryhmiensä kanssa. Pyrimme myös varmistamaan työelämälle tarpeellisen sääntelyn (#onkoreilua) jatkuvan hallitusohjelmassa seuraavalla vaalikaudella hallituskoalitiosta riippumatta. Olennaista on varmistaa ammattiyhdistysliikkeen tavoitteita ymmärtävä hallituskokoonpano sekä sopimusjärjestelmän ja kolmikantaisen valmistelun jatkuvuus. Samalla myös edistämme lainsäädännöllisin keinoin sopeutua työn ja teknologian murrokseen PAMilaisilla aloilla. Tuleva vaalikausi näyttää suunnan ja poliittisen tahtotilan työelämän kehittymiselle sekä kehittämislle.

Äänestysaktiivisuus on saatava mahdollisimman korkealle erityisesti eduskuntavaaleissa. Presidentinvaaleissa 2018 kävi ilmi, että heikoin äänestysinto oli yksinelävillä, nuorilla sekä pienituloisilla. Tämä määrittää hyvin pitkälle myös valittavien edustajien äänenpainot. Ei ole liioiteltua sanoa, että ammattiyhdistysliikkeen tulevaisuus on vaakalaudalla riippuen siitä, millainen on poliittinen valta eduskuntavaalien jälkeen.

Taloukasvu jatkuu ripeänä

Taloukasvu kiihtyi vuonna 2017. Useat vuodenvaihteen arvioista ennakoivat yli kolmen prosentin bruttokansantuotteen volyymin kasvua, mutta Tilastokeskuksen maaliskuun ennakkotieto vuosimuutoksesta jäi +2,6 prosenttiin. Inflaatiokorjatun BKT:n volyymin uskotaan tavoittavan finanssikriisiä edeltänyt huipputaso vuoden 2018 aikana.

Suomen BKT:n volyymin kehityksen ennusteita	2018	2019	2020
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (20.3.2018)	+2,8 %	+2,4 %	+ 1,9 %
Palkansaajien tutkimuslaitos (11.4.2018)	+3,1 %	+2,7 %	N/A
Pellervon taloustutkimus (13.3.2018)	+2,8 %	+2,8 %	N/A
Suomen pankki (18.12.2017)	+2,5 %	+1,5 %	+ 1,5 %
Valtiovarainministeriö (19.12.2017)	+2,4 %	+1,9 %	N/A

Tutkimuslaitokset ovat siis yksimielisiä siitä, että taloukasvu jatkuu kuluvana vuonna vilkkaana ja hiipuu todennäköisesti hieman vuosina 2019 ja 2020. Kasvu on laaja-alaista, sillä arvonlisäys kasvoi vuonna 2017 voimakkaasti yhtä lailla teollisuudessa, rakentamisessa, yksityisillä palvelualoilla sekä rahoitus- ja vakuutus toiminnassa. Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan voimakas taloukasvu osoittaa, että Suomen talouden rakenteellisia ongelmia on liioiteltu.

Kauppan arvonlisäyksen volyymi kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 4,9 % vuonna 2017. Kuluvana vuonna Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ennakoii kasvun hidastuvan erityisesti vähittäiskaupassa. ETLA arvioi kannattavuuttaan kohentaneen majoitus- ja ravitsemistoiminnan vuoden 2017 arvonlisäykseksi

3,5 prosenttia hidastuen 2,5 prosenttiin kuluva vuonna. PT huomauttaa puolestaan alustavan arvion matkailuviennin arvon 7 prosentin kasvusta olevan todennäköisesti liian varovainen.

Taloukasvua vauhdittaa vihdoin kotimaisen kulutuksen ohella vienti, jonka vuosimuutokseksi 2017 keskeisimmät ennustelaitokset valtiovarainministeriötä lukuun ottamatta arvioivat yli +8 %. Viennin kasvun uskotaan hidastuvan kuluva vuonna 5 prosentin ja ensi vuonna 4 prosentin tietämille.

Investoinnit kasvoivat yhtä lailla voimakkaasti vuonna 2017. Tutkimuslaitosten arviot vuosimuutoksesta asettuvat +6 % yläpuolelle. ETLA huomauttaa investointien kasvun hidastuvan vuonna 2018 suurten hankkeiden aikataulujen johdosta mutta kääntyvän jälleen korkeammalle kasvu-uralle vuonna 2019.

Vaikka investointien lisääntyminen ja verrokkimaiden tasolle noussut kustannuskilpailukyky tukevat viennin kasvua, on huomioitava, että investoinnit henkisiin omaisuustuotteisiin, eli käytännössä tutkimukseen ja kehitykseen, ovat jääneet elektroniikkateollisuuden romahduksen myötä selvästi verrokkimaiden tason alapuolelle. Tämä uhkaa reaalista kilpailukykyä ja siten vientiä sekä taloukasvua keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, ellei vuonna 2017 alkanut T&K-investointien kasvu jatku myös tulevina vuosina.

Vientimarkkinoiden kasvun uskotaan jatkuvan maltillisesti vuonna 2018. Suomen Pankin mukaan maailmantalouden kasvua vauhdittaa elvyttävä talouspolitiikka, joskin Yhdysvaltain talouden ylikuumentuminen ja Kiinan voimakas velkaantuminen aiheuttavat syytä huoleen. Noususuhdannetta uhkaavat myös protektionismin nousu ja suurvaltojen välisen kauppasodan mahdollisuus.

Kuluttajien luottamus talouteen ja työllisyyteen saavutti Tilastokeskuksen kuluttajabarometrissä kaikkien aikojen huipputasoa helmikuussa 2018 ennen pientä laskua maalikuussa. Kuluttajien luottamuksen korkea taso on hyvä uutinen yksityisille palvelualoille, mutta samalla huoli kasvaa kotitalouksien ylivelkaantumisesta.

ETLA arvioi ansiotason muutoksen olevan vuosina 2018 ja 2019 +2,0 % sopimuskorotusten ja liukumien summana. Tämä vahvistaa entisestään viennin kohentunutta kustannuskilpailukykyä, mutta jättää reaaliensioiden nousun alhaiseksi, sillä tutkimuslaitokset arvioivat kuluttajainflaation olevan tänä vuonna 1,2–1,4 % ja vuonna 2019 noin 1,5 %.

Hallituksen työllisyys tavoite täyttyy, mutta silpputyön osuus kasvaa

Työllisyysasteen kausi- ja satunnaisvaihteluista tasoitettu trendi ylsi helmikuussa 71,1 prosenttiin eli vain vajaan prosenttiyksikön alle hallituksen asettaman 72 prosentin työllisyys tavoitteen, jonka uskotaan toteutuvan kuluva vuoden aikana. Työllisiä oli helmikuussa 79 000 henkilöä (+3,3 %) enemmän ja työttömiä 9 000 henkilöä (-3,6 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Työvoiman ulkopuolella olevia oli helmikuussa 54 000 henkilöä (-3,6 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Tutkimuslaitokset arvioivat työttömyysasteen laskevan nykyisestä 8,6 prosentista 8,0–8,3 prosenttiin kuluva vuonna ja 7,4–7,9 prosenttiin vuonna 2019.

Pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden lukumäärä laski kuluneen vuoden aikana 30 800 henkilöä (-26,3 %). Helmikuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 86 500. Pitkäaikaistyöttömien osuuden aleneminen tärkeää, sillä pitkäaikaistyöttömyys johtaa tyypillisesti rakenteelliseen työttömyyteen työmarkkinoiden hystereesinä tunnetun ilmiön kautta.

Määräaikaisen osa-aikatyön osuus on kasvanut voimakkaasti. Määräaikaista osa-aikatyötä teki helmikuussa 14,0 prosenttia palkansaajista, kun vielä helmikuussa 2017 vastaava osuus oli 13,3 prosenttia. Jatkuva ja kokoaikatyötä tekevien absoluuttinen lukumäärä on kuitenkin yhtä lailla kasvanut viime vuodesta.

Työllisyys on laskenut vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä vuoden 2016 viimeiseen neljännekseen verrattuna tukkukaupassa 7 000 henkilöä (-8,0 %), vähittäiskaupassa 4 000 henkilöä (-2,5 %) ja kiinteistön- ja maisemanhoidossa 1 000 henkilöä (-1,6 %). Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa työllisten määrä on puolestaan kasvanut 4 000 henkilöä (+5,2 %) vastaavalla samalla ajanjaksolla.

Tehtyjen työtuntien määrä on kehittynyt tukkukaupassa -5,2 %, vähittäiskaupassa -5,5 %, kiinteistön- ja maisemanhoidossa +0,1 % ja majoitus- ja ravitsemistoiminnassa + 3,9 %.

Kaupan työllisyyskehitys ei siis vaikuta seuraavan talouskasvua, ja vähittäiskaupassa tehtyjen työtuntien määrä laskee vielä nopeammin kuin työllisyys. Yleisesti ottaen yksityiset palvelualat reagoivat hitaammin suhdannemuutoksiin, mutta vähittäiskaupan kohdalla kyse lienee mm. verkkokaupan osuuden huomattavasta kasvusta, jolloin myynnin kasvu ei välttämättä enää näy työvoiman tarpeena mutta alan tuottavuus tyypillisesti kasvaa.

Seuraavaan neuvottelukierrokseen valmistautuminen käynnissä

Meneillään oleva neuvottelukierros on loppusuoralla. Neuvotteluja on leimannut työnantajaliittojen tiukka koordinaatio palkankorotusten tason ja muodon sekä ratkaisujen kustannusvaikutusten suhteen.

Seuraava neuvottelukierros käynnistyy keväällä 2019, ja ensimmäiset PAMilaiset sopimukset päättyvät lokakuussa 2019. Seuraavaan kierrokseen valmistaudutaan jo. Monia kysymyksiä käsitellään liittojen välisissä työryhmissä jatkuvan neuvottelun periaatteen mukaisesti. Tavoitteena on uudistaa mm. palkkausjärjestelmiä, parantaa luottamushenkilöiden toimintaedellytyksiä sekä arvioida toimialojen työn muutosten vaikutuksia työehtoihin.

Tuleviin neuvotteluihin valmistauduttaessa on otettava yhä vahvemmin huomioon työnantajien yhtenäinen linja. Työnantajakoordinaation vuoksi erityisesti liittoyhteistyön merkitys korostuu. Seuraavalle neuvottelukierrokselle valmistautuessa tehdään yhteistyötä muiden SAK:laisten liittojen kanssa. SAK laatii tänä vuonna mm. yhteiset palkkapolitiittiset linjaukset.

Paikallinen sopiminen ja luottamusmiehen asema

Maan hallitus ei kehysriihessään muuttanut työaikalakia paikallisen sopimisen osalta. Työnantajat, yrittäjät ja poliittinen oikeisto tullevat kuitenkin edelleen esittämään työehdoista sopimisen siirtämistä nykyistä laajemmin yritys- ja toimipaikkatasolle. Myös keskustelun yleissitovuusjärjestelmästä voi odottaa kiihtyvän eduskuntavaaleja lähestyttäessä.

Palkansaajaliikkeen tulee pystyä viemään yhteiskunnallista keskustelua oikeaan suuntaan: PAM haluaa olla rakentamassa tervettä, molempia osapuolia kunnioittavaa paikallista sopimista. Paikallisen sopimisen tulee kuitenkin säilyä TES-osapuolten, ei lainsäätäjän takana, jotta voidaan ottaa huomioon kunkin alan paikallisen yhteistoiminnan edellytykset ja erityispiirteet. Luottamusmiesten asemaa ja osaamista on edelleen vahvistettava laadukkaalla, työnantajatuon piirissä olevalla koulutuksella.

Lainsäädäntöuudistukset

Sipilän hallituksen kaudella monet työelämän perusrakenteet, toimintatavat ja säädökset ovat olleet hyökkäyksen kohteena. Seuraavalle tai seuraaville hallituksille jää paljon korjattavaa ja palautettavaa nykyhallituksen toimien jäljiltä. Toimintatapojen muuttaminen, kolmikannan palauttaminen ja uusien työskentelytapojen luominen on oltava keskiössä myös eduskuntavaalitavoitteissa.

Keskeistä työlainsäädäntöä tullaan uudistamaan vuonna 2019 ainakin viimeistelemällä vuosilomalain uudistus ja aloittamalla Yt-lain uudistaminen.

Hallitus on kehysriihessä esittänyt, että alle 30-vuotiaiden työttömien määräaikaisuuksien perusteita tarkasteltaisiin lainsäädännössä uudella tavalla. Niin sanotut työllistämissopimukset (Uusi TSL 1:3a §) nakersivat jo määräaikaiselle työsuhteelle säädettyjä perusteita. PAM ei voi hyväksyä kehitystä, jossa keskeistä työntekijän suojaksi säädettyä lainsäädäntöä heikennetään. Lisäksi hallitus on heikentämässä dramaattisesti pienissä alle 20 työntekijän yrityksissä työskentelevien työntekijöiden henkilökohtaisia irtisanomisperusteita.

Heikossa työmarkkina-asemassa olevat

PAMin strategisena tavoitteena on parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilannetta. Vuoden 2019 vaalien aikaan on tuotava yleisesti esille PAMilaisten työelämää parantavia tavoitteita. Erilaisissa silppu- ja epätyypillisiissä työsuhteissa työskentelevien työehdoista ja turvasta on huolehdittava. Palkalla on tultava toimeen.

Kokonaan vailla työsuhdeturvaa olevat itsensätyöllistäjät ovat erityisen alttiita erilaiselle sosiaaliselle polkumyynnille. Ilmiö on entistä tutumpi myös PAMilaisilla aloilla. Lainsäädännön pitää tunnistaa nykyistä paremmin rajapinta, jossa työtä tehdään työsuhteen ulkopuolella. Työsuojelu, sosiaaliturva ja oikeus edunvalvontaan on taattava kaikille riippumatta työnteon muodosta.

Vaatus työsuopimuslain laajemmalle avaamiselle on tehtävä harkiten, mieluiten vasta kun tuleva hallituspohja on selvillä. Lain avaamiseen vääränlaisessa poliittisessa ilmapiirissä voi sisältyä iso riski.

Kuluvana vuonna on lainsäädäntöön saatu joitain parannuksia osa-aikaisille, kuten nolla- ja vaihtelevalla työajalla työskenteleville. Myös työaikalain kokonaisuudistuksessa PAMia on kuultu useaan otteeseen. Samoin osaan työehtosopimuksia saatiin neuvoteltua parannuksia osa-aikatyöntekijöille. Osa-aikaisten aseman parantaminen on edelleen keskeinen osa PAMin edunvalvontaa. Työajan vakiintuminen on edelleen tärkeä keino suitsia vastentahtoista osa-aikatyötä.

Käynnistynyt koulutusreformi tuo omat haasteensa osa-aikaisten asemaan. Lainsäätävä on kuluvana vuonna asettanut työsuopimuslakia avatessaan työntekijät ja opiskelijat kilpailemaan keskenään. On nähtävissä kehitys, jossa työnantajat pyrkivät korvaamaan työsuhteisia työntekijöitä halvemmalla opiskelijatyövoimalla.

Työnantajat eivät noudata työsopimuslain mukaista velvoitetta huolehtia työntekijöidensä osaamisen tasosta etenkin osa-aikaisten työntekijöiden osalta. Osaamisen ylläpito on avain pysyviin ja kokoaikaisiin työsuhteisiin. On huolehdittava, että olemassa olevaa työvoimaa ei korvata uudella, vaan osaamisesta pidetään huolta ja sitä päivitetään jatkuvasti.

Vuokratyönantajat pyrkivät käyttämään määräaikaista työsuhteita. Uudet vuokratyömuodot pitää huomioida edunvalvonnassa. Mahdollinen työvoimapalveluiden avaaminen (kasvupalvelulaki) tuo työnvälitysfirmoille uudenlaista valta-asemaa työmarkkinassa. PAMilaisilla aloilla vuokratyötä käytetään verraten paljon. Sitä ja sen uusia muotoja tulee tarkastella lähemmin.

Ulkomaalaistaustaiset työntekijät ovat vaarassa joutua sosiaalisen polkumyynnin, jopa ihmiskaupan, uhreiksi. Kaksia (tai useampia) työmarkkinoita ei saa päästää syntymään. Tilaajavastuulain uudistamisella olisi keskeinen merkitys, jotta ketjuvastuu alihankintaketjuissa voitaisiin toteuttaa. Rikoslakiin tulee lisätä alipalkkauksen kieltävä lakipykälä

Työn murros

PAM seuraa aktiivisesti, miten digitalisaatio muuttaa palveluita ja niiden tuottamista. Alustatalouden kasvu jatkuu voimakkaana – sen arvon on arvioitu kasvavan globaalisti vuoden 2014 noin 14 miljardista dollarista vuoteen 2025 mennessä noin 335 miljardiin dollariin. On erittäin todennäköistä, että osa tästä kasvusta suuntautuu myös Suomeen ja Suomessa tuotettaviin palveluihin.

Palvelualoilla digitalisaation haasteisiin kuuluvat muun muassa työntekijöiden asema, toimeentulo, sosiaaliturva ja verotus sekä työntekijöiden mahdollisuus kouluttautua ja ylläpitää osaamistaan.

Meidän maailma

USA:n ja Kiinan kauppasota, kansainvälisen kaupan tullimaksujen korottaminen, Venäjään kohdistuvat pakotteet, Pohjois-Korean ja USAn johtajien nokittelu jne. Valtioiden välisten suhteiden tulevaisuudennäkymät vaikuttavat varsin synkiltä. Maailmanpoliittinen tilanne heijastuu tietenkin myös Suomeen ja erityisesti talouteen. Esimerkiksi USA:n omia kotimarkkinoita suojaavan kauppapolitiikan pelätään vievän eurooppalaisia työpaikkoja. Toisaalta uusia monikansallisia yrityksiä kuten Amazon ja Marriot rantautuu Pohjoismaihin ja tuo mukanaan uutta työtä.

New World of Work, uusi työn maailma, on iso teema PAMin globaaleissa kattojärjestöissä, UNI Globalissa ja IUF:ssä. Väestön kasvu globaalisti ja ikääntyminen teollisuusmaissa sekä ilmastomuutos, uudet teknologiat, eriarvoisuuden lisääntyminen ja maailman talouden hidas kasvu muuttavat tuotantoa ja työtä. Ammattiyhdistysliikkeen on osattava ennakoida – ei vain reagoida – ja rakennettava sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja kestäviä ratkaisuja uusiin tilanteisiin.

Säälliset tuotantoketjut ja yritysvastuukysymykset ovat tärkeitä teemoja globaalitason työssä. PAM painottaa yritysten vastuuta läpi koko tuotantoketjun, koska niissä ilmenee yleisesti ihmisoikeusrikkomuksia. Erityisen heikossa asemassa ovat naiset, lapset ja siirtotyöläiset.

Vain vahvistamalla jäsenpohjaa ja järjestäytymistä työpaikoilla, voimme aidosti olla globaali vastavoima monikansallisten yritysten hegemonialle. SASKin ja suomalaisten ammattiliittojen solidaarisuustyö perustuu edelleen Decent Work -agendalle: vain vahvat, vapaat ja demokraattiset ammattiliitot pystyvät neuvottelemaan säälliset työolot ja elämiseen riittävän palkan jäsenilleen kehitysmaissa. Järjestäminen on keskeinen elementti kaikissa PAMin solidaarisuushankkeissa.

EU-vaali- ja puheenjohtajuusvuosi

Euroopan unionin suuntaa määrittellen europarlamenttivaaleilla vuonna 2019. PAM tukee ehdokkaita, jotka pystyvät nostamaan yleiseen keskusteluun eurooppalaisen työelämän kehittämisen. Suuri haaste on saada äänestäjät liikkeelle eurooppalaisten teemojen osalta heti eduskuntavaalien jälkeen, mutta toisaalta kysymykset tulevaisuuden suunnasta ovat hyvin samankaltaiset.

Suomi toimii EU:n puheenjohtajana syyskauden 2019. Puheenjohtajuus asettuu taitekohtaan, jossa Suomen eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit (23.–26.5.) on juuri pidetty ja uusi komissio vasta aloittelee toimintaansa. Puheenjohtajuuskaudelle ei siksi ole odotettavissa suuria lainsäädäntöaloitteita. EU-parlamenttikauden alku ja komission nimittäminen tarjoavat kuitenkin puheenjohtajamaalle ainutlaatuisen mahdollisuuden vaikuttaa tulevan komission työohjelmaan. PAM pitää esillä nollatuntisopimusten kieltämistä, työelämän kehittämistä kolmikantaisesti, verokilpailun kieltämistä sekä yritysten vastuuta ihmisoikeuksien toteutumisesta.

(Suomi määrittelee puheenjohtajuuskauden teemoja parhaillaan eduskuntapuolueiden yhteistyönä sekä trio-ohjelmalla tulevien puheenjohtajamaiden Romanian ja Kroatian kanssa.)

Maailmanpoliittisten voimasuhteiden muutospaineessa Euroopan yhtenäisyys ja toimintakyky on ensiarvoisen tärkeää. Unionia koettelevat ulkoapäin mm. sotia pakenevat ihmiset, Venäjän valtapyrkimykset, Ukrainan kriisi ja Turkin itsevaltainen kehitys. Myös unionin sisällä, Puolassa ja Unkarissa, hallitukset ovat toiminnallaan haastaneet EU:n perusarvoja. Tarvitaan vahvaa EU:ta torjumaan populistisia ääri liikkeitä ja turvaamaan sananvapautta, demokratiaa, oikeusvaltiota sekä vapaata kauppaa.

Ranskan ja Saksan johtajuuden EU:ssa odotetaan vahvistuvan. Suomen palkansaajajärjestöt kannattavat eurooppalaisen yhteistyön tiivistämistä vastauksena kansainvälisiin haasteisiin, joihin Suomi on liian heikko vastaamaan yksin. Eurooppalaisia ratkaisuja, kuten esimerkiksi tiukempia uusia työlakeja, tarvitaan myös rajoittamaan jäsenmaiden välistä epätervettä kilpailua.

Odotettavissa on esityksiä kansallisen päätöksenteon korvaamisesta eurooppalaisella mm. ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa, työ- ja sosiaalipolitiikassa, finanssipolitiikassa ja veropolitiikassa. Unionin odotetaan jakautuvan entistä selkeämmin ytimeen ja ulkokehään, sillä kunnianhimoisten ratkaisujen taakse on vaikea saada kaikkia jäsenmaita. On tärkeää, että seuraava hallitus asemoi Suomen nykyistä selvemmin EU:n ytimeen, vahvan ja vaikutusvaltaisen unionin kehittäjäksi.

Vuonna 2019 pinnalla ovat erityisesti EU:n talouden ja EMU:n uudistaminen. Iso-Britannian eron unionista on tarkoitus astua voimaan, ja uuden suhteen ehtoja määritetään. Tavoitteena on viedä vuoden 2020 jälkeistä aikaa koskevat budjettikehysneuvottelut loppuun viimeistään Suomen puheenjohtajuuskaudella. Oleellista on varmistaa, että EU-budjetti pysyy riittävän suurena, jotta jäsenmaiden välisiä hyvinvointieroja voidaan kaventaa yhteisillä ratkaisuilla.

Palvelualojen työntekijöille tärkeää on vuonna 2017 julistetun Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kunnianhimoinen toimeenpano. PAM jatkaa Eurooppa-sihteeristöjen UNI Europan ja Effatin sekä FinUnionsin ja Pohjoismaisten sisarliittojen kanssa työntekijöiden oikeuksien edistämistä. Digitalisaation ja muun työn murroksen aiheuttamiin haasteisiin haetaan ratkaisuja esimerkiksi nollatuntisopimusten suitsimisesta, alustatalouden säällisten työehtojen turvaamisesta ja riittävän sosiaaliturvan takaamisesta työnteon ja työsuhteen muodosta riippumatta.

Muuttuvilla työmarkkinoilla on taattava myös oikeus koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä reiluihin neuvottelu- ja sopimusjärjestelmiin. Työmarkkinajärjestöjen vuoropuhelun asemaa pyritään Euroopan tasolla vahvistamaan ja eurooppalaisten yritysneuvostojen EWC:eiden toimintaa parantamaan sekä EWC-lainsäädäntöä vahvistamaan.

Uuden Euroopan työmarkkinaviranomaisen on määrä aloittaa toiminta vuoden 2019 alussa. Sen tehtävänä on mm. valvoa työvoiman liikkumista koskevien sääntöjen ja työehtojen toteutumista. Liikkumisen helpottamiseksi on tulossa myös yhteinen eurooppalainen sosiaaliturvanumero.

Lopuksi

Kuten kaikesta aiemmin kerrotusta huomaa, on edessä työntäyteinen vuosi 2019. Osittain olosuhteet ovat hankalat. Toisaalta on mahdollisuuksia, jotka täytyy osata hyödyntää. Kehno työllisyys aloillamme on syönyt varoja ja tarkoittanut liitossa tiukkaa taloudenpitoa. Työllisyystilanne on nyt parantunut. Lähivuosien tilannetta on kuitenkin vaikea ennustaa. Onko ns. uusi normaali työllisyudessa aiempaa alhaisempi? Tähän on syytä varautua.

Kaiken muun tekemisen lisäksi ensi vuonna on liittokokous. Se on PAMin ylin päättävä elin ja koolla 4.-6. kesäkuuta 2019. Henkilövalintojen lisäksi siinä päätetään tavoiteohjelmastamme tulevalle liittokokouskaudelle. Tavoiteohjelman tekeminen on täydessä vauhdissa ja huipentuu 2019 vuoden alkupuolella, kun koko jäsenistö pääsee siitä keskustelemaan. Myös liittokokouksen käytännön valmistelut on käynnistetty: Messukeskus ja bändejä on jo varattu, mutta vielä on paljon tehtävää.

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

www.pam.fi